

זיכרונות וזיכרונות ליום ירושלים / משה אוסי 09-8335016

בס"ד

א. נא להשלים:

1. ירושלים הבנויה כעיר ש----- לה יחדו. 2. ויצא חוטר מגזע ----- ונצר משרשיו יפרה. 3. עתידה י"ם להתרחב ולהיות מגעת עד כסא הכבוד, עד שתאמר: ----- לי המקום. 4. עשרה ----- של יופי ירדו לעולם, תשעה נטלה י"ם. 5. על הר גבוה עלי לך ----- ציון. 6. י"ם ----- העולם. 7. ה----- אינו חרב לעולם. 8. מעל פסגת הר הצופים אשתחוה לך -----. 9. והוא חלום אחד נושא עוד בלבבו לבנות כסא ל----- שיבוא, 10. ויבן ----- מגדלים בירושלים ויחזקם. 11. ואני הולך, עובר כאן חרש חרש ואני זוכר אותם ----- 12. מי שְׁהֶלֶךְ רֵאשׁוֹן----- צֵרִיךְ הָיָה הַרְבֵּה מְזֶל עַל גִּבְעַת הַתְּחִמָּשֶׁת. 13. יש אנשים המוכנים להישבע שלפעמים בלילה כשהחושך בסביבה ראו את ----- על יד המרכבה. 14. הוּי אֶרְיָאֵל אֶרְיָאֵל קָרְיָת ----- דָּוִד (ישע' כ"ט). 15. כיון שהגיעו להר ----- קרעו בגדיהם... אמרו לו ----- נחמתנו ----- נחמתנו.

ב. מה שם השכונה?

1. מאופיינת בוילות בסגנון בינלאומי, נבנתה עבור 'הייקים'. 2. שכונה בתלפיות, מקור שמה בתצפית שיש ממנה על נחל ארנון. 3. ביסודה שכונה של ערבים נוצרים עשירים. 4. רחובה הראשי הוא 'עמק רפאים'. 5. ב-1914 נחשבה למפוארת בשכונות העיר, בה נמצאים 'בית דוידוף' וה'ארמון'. 6. השכונה הראשונה שנבנתה מחוץ לחומות. 7. שתי שכונות מנגד לשוק מחנה יהודה, נקראות ע"ש 'השר'. 8. שכונה גדולה שנבנתה אחרי 1967, שמה הערבי – בית ג'אלה. 9. כפר ציורי ירוק וקסום, מעליו נישא הר אורה. 10. שכונה חצויה יהודית ערבית מדרום לעיר העתיקה; פירוש שמה – אבי השור.

ג. מהי התשובה הנכונה ביותר?

1. בית המקדש הראשון הוקם ע"י: א. דוד ב. שלמה ג. הורדוס
2. מלך פרס ----- נתן רשות לשקם את י"ם ולבנות את ביהמ"ק השני: א. כורש ב. אלכסנדר מוקדון ג. נבוכדנאצר
3. מאה שערים נקראת כך, כי: א. הראשונים מנו 100 משפחות ב. היו בה 100 שערים ג. נוסדה בשבוע של פרשת 'תולדות' החומה המקיפה את העיר העתיקה נבנתה: א. בתקופה התורכית ב. עוד בימי דוד ג. בתקופה הרומאית
4. ----- עמד בראש הצבא הבריטי שכבש את י"ם: א. הלורד סמואל ב. מונטגומרי ג. אלנבי
5. ----- מלך צור שלח ארזים לבניית המקדש: א. הדר ב. חירם ג. מישע
6. מפקד חטיבת הראל במצור על י"ם היה: א. יגאל אלון ב. יצחק שדה ג. יגאל ידין ד. יצחק רבין
7. ב-1700 באו ארצה מאות עולים בהנהגת: 1. ר' הודה החסיד 2. השל"ה הקדוש 3. הגר"א 4. חת"ם סופר
8. א"י היתה חלק מהאימפריה העות'מאנית במשך כ----- שנה 1. 300 2. 400 3. 500 4. 200
9. הקיסר ----- כינה את י"ם אליה קפיטולינה: 1. נירון 2. אדריאנוס 3. יוליוס 4. פומפיוס

פרקי יומן על שחרור ירושלים - הרב שלמה גורן זצ"ל ראשון בכותל המערבי

ג. "שופר קורא בהר הבית"

ראיתי איך שאחד הצנחנים התנדב לתלות את הדגל על גג המוזיאון, היתה זו מסירות נפש תוך סיכון רב לטפס על הצריח העליון ולתלות שם את הדגל כשהוא חשוף לצליפות מכל הצדדים, מיד החלו הערבים מהחומה על העיר העתיקה לצלוף על הדגל. אלפי כדורים נורו במשך שעות לעבר הדגל ולא הצליחו לפגוע בדגל.

בינתיים התחילו להגיע צנחנים אחרים לכותל משני כיוונים, משער המוגרבים ומן הסמטה הראשית, דרכה היינו רגילים תמיד לבוא לכותל, וכעבור 20-25 דקות הגיע הפמליה של סגן הרמטכ"ל ואלוף הפיקוד לרחבת הכותל, מוטה לא היה ביניהם, הוא נשאר כנראה על הר-הבית. הצעתי להם לערוך את טכס התפילה הראשון ליד הכותל המערבי. ואז בירכתי בשם ובמלכות ברכת "שהחיינו" וברכת "מנחם ציון ובונה ירושלים". אמרתי מזמור תהלים מ"ד "מה ידידות משכנותיך ה' צבאות" ו"אשרי יושבי ביתך", אחרי כן אמרתי "קדיש" לנשמות החללים, וסיימתי ב"אל מלא רחמים" לעילוי נשמות הקדושים שנפלו במלחמה הזאת. בעת אמירת "אל מלא רחמים" פרצו הנוכחים בבכי. הדמעות חנקו את גרוני והייתי נאלץ להפסיק באמצע, לבסוף גמרתי את האזכרה, ואז עמדו כולם דום ושרנו "התקווה". התנשקתי עם אלוף הפיקוד ועם קצינים ולוחמים אחרים והתחלתי לשיר "לשנה הזאת בירושלים הבנויה!!"

מבלי לכבש אותה. על זה עניתי לו, שאילו הייתי אני במקומו לא הייתי יכול להתאפק, כאשר ניתנת לידי הזדמנות היסטורית כזאת לשחרר את הר-הבית אחרי אלפיים שנה. כי מה היה קורה, היו מעמידים אותי למשפט והיו דנים אותי למאסר. מוטב לחיות כל החיים בבית סוהר ובלבד שירושלים והר-הבית יהיו משוחררים מאשר להיות משוחרר וירושלים חד-פעמית שניתנה לנו מן השמים להחזיר את גזילת הדורות של ירושלים ומקום המקדש לעם היהודי, ואי כיבוש העיר לעת כזאת עלולה להיות בכייה לדורות וחטא שלא יכופר. ואמרתי עוד שבכל זאת אל יתייאש. אני סמוך

ובטוח שהזדמנות היסטורית זאת לא תוזנח, וכי הפעם נזכה לשחרור ירושלים והר-הבית, ויש להתכונן לכך מבחינה נפשית...

א. אגיע ראשון לכותל

בשיחה פרטית סיפרתי למח"ט מוטה גור כי הבטחתי במסמכים מבצעיים שכאשר נכבש את ירושלים העתיקה אהיה אני הראשון שיגיע לכותל המערבי. על זה ענה לי מוטה גור: "אם אתה רוצה להיות הראשון ליד הכותל המערבי אתה צריך לחיות אתי (כלומר עם מוטה) בשלום". שאלתי אותו: מה פתאום איתך? והוא ענה לי בזו הלשון: "מפני שאני אכבוש את העיר העתיקה. "אמרתי לו: "אם אתה מבטיח לי שתכבוש את העיר העתיקה ותאפשר לי להיות הראשון ליד הכותל אני מבטיח לך לחיות איתך בשלום". לחצנו ידיים זה לזה כאות הסכמה והתחייבות. זה היה בשנת 1961. בינתיים החליף מוטה גור תפקידים עד שנתמנה כמפקד חטיבת הצנחנים 55.

ב. בכייה של דורות או בכייה לדורות?

בשעת הצהריים... בא המשוררין והסיע אותי למוזיאון, שם מצאתי את המח"ט מוטה גור וקצינים נוספים. ברכתי אותם על המשימה שקיבלו ועל הזכות ההיסטורית שנתגלגלה לידם לכבוש את העיר העתיקה ולשחרר את הר-הבית והכותל המערבי. הזכרתי למוטה גור את ההסכם שבינינו לפני שש שנים בדבר כניסתי לכותל. מוטה היה מדוכא מאד, הוא הודיע לי, כי קיבל פקודה לא להיכנס לעיר העתיקה, כי אם להקיף את העיר העתיקה מכל הצדדים אבל בשום פנים לא להיכנס פנימה, והוסיף שכנראה שהמדיניות היא להשאיר את העיר שבין החומות לערביי העיר

העלון שוכפל בסיועם של הרב יהודה שלוש והנהלת ביה"ס 'נועם'. תזכו למצוות!

ד. מתי זה קרה?

1. שחרור י"ם בששת הימים
2. חורבן בית ראשון
3. כיבוש י"ם ע"י צלאח אלדין (המאה ה-)
4. ר' חיים בן עטר עולה לארץ (המאה ה-)
5. הוקמה נחלת שבעה
6. כיבוש י"ם ע"י גנרל אלנבי
7. הישיבה הראשונה של הכנסת בת"א
8. נבנה מסגד אלאקצה (המאה ה-)
9. עליית הרמב"ן לי"ם (המאה ה-)
10. פיצוץ מלון המלך דוד

ה. מי אמר/כתב את...?

1. לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי 2. מי בכס מכל עמו ה' א- להיו עמו ויעל 3. ירושלים לא תיבנה כי אם כאשר ישתוקקו אליה בני ישראל תכלית תשוקה עד אשר יחוננו את אבניה ואת עפרה 4. פָּצְחוּ בָּנָיו יְחִידוֹ חֲבֻבוֹת יְרוּשָׁלַם כִּי נָחַם ה' עָמוּ וְאֵל יְרוּשָׁלַם 5. הר הבית בדינו 6. לנצח זכור נא את שמותינו 7. תן לי יבנה וחכמיה 8. וְכָל הָעָם הָרִיעוּ תְרוּעָה גְדוֹלָה כְּהִלָּל לַה' עַל הַנִּסִּי פֶּתִית ה' 9. אילו היה לי הייתי קונה לך ירושלים של זהב 10. לאותו ערב קבענו, מיכאל ואני, פגישה בבית הקפה עטרה שברחוב בן-יהודה

מדוע ירושלים אינה מוזכרת בתורה?

אם ירושלים כ"כ חשובה, והיא המקום שעתיד להיות עיר בירת מלכות ישראל, ובעיקר מקום השראת השכינה לדורות – מדוע היא אינה מוזכרת במפורש בשמה? נראה שהדבר אינו מקרי, ויש לה לתורה הסיבות להימנעות מאזכור ירושלים. בספר בראשית נרמזת ירושלים פעמיים, ושתייהן אצל אברהם אבינו: בפרק י"ד יוצא מלכיצדק מלך שלם, המזוהה עם ירושלים, להקביל את פני אברהם בשוכו מנצחונם על ארבעת המלכים. ובפעם השנייה בפרק כ"ב, כשאברהם מצטווה להעלות את יצחק לעולה בהר המוריה, הנמצא אף הוא בירושלים. כמו כן מזכיר ספר דברים פעמים רבות (21 פעם) את "המקום אשר יבחר ה'". ביטוי המכוון כלפי ירושלים. נראה שהעלמה זו של י"ם מכוונת היא. נביא להלן כמה גישות של מפרשים:

א. למנוע פולחן זר במקום

אחת המגמות היסודיות של ספר בראשית הינה לבטל את העבודה הזרה שהייתה שלטת בעולם, וזאת מתוך קריאת האבות בשם ה'. שמות נוכריים רבים הוחלפו מתוך רצון לעקור פולחן אלילי מן הארץ. הרשב"ם כותב ש'ארץ המוריה' היה אזור 'ארץ האמורי', והתורה השמיטה את האות א', והפכה אותו לשם קודש; והסברה היא שאמורי הפך למוריה כדי לעקור את המיתוס האלילי, ומקום העקדה הוסתר כדי שלא יטמאו אותו הנוכרים בכוונה תחילה על ידי פולחן זר (כשם שמקומם של הר חורב והר נבו הוסתרו על מנת שלא ייהפכו למקומות של עבודה זרה). חז"ל דרשו את השם 'מוריה': 1. מלשון 'מור' ואהלות – מיני בשמים 2. מלשון 'מורא', או שמשם יוצאת הוראה לעולם; כמו כן הרכיבו את השם 'ירושלים' משתי מילים: 'אברהם קרא אותו 'יראה' שנאמר 'ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה'. שם קרא אותו 'שלם' שנאמר 'ומלכי צדק מלך שלם'; אמר הקב"ה אם קורא אני אותו 'יראה' כשם שקרא אותו אברהם, שם – אדם צדיק מתרעם, ואם קורא אני אותו 'שלם' אברהם – אדם צדיק מתרעם, אלא הריני קורא אותו ירושלים כמו שקראו שניהם: יראה ושלם = ירושלים (בראשית רבה כ"ו).

ב. גילוי ירושלים מותנה במציאות רוחנית ומלכותית ראויה

מכיבוש הארץ על ידי יהושע ועד כיבוש העיר על ידי דוד 'הועלמה' ירושלים (למעלה מ-400 שנה). מה פשר עובדה זאת? התשובה היא שעל מנת להגיע לבית קבוע להשראת שכינה, נדרשים מספר תנאים. התורה בספר דברים אומרת: "כִּי לֹא

ג. שלוש סיבות לרמב"ם

הרמב"ם בהתייחסו לשאלה זו כתב ב'מורה נבוכים' ג' מ"ה: ואמר "אשר יבחר ה'" - יש בו אצלי שלוש חכמות (שלוש סיבות): האחת מהן - שלא יחזיקו בו האומות ויילחמו עליו מלחמה חזקה, כשידעו שזה המקום מן הארץ הוא תכלית התורה (כמו אומות העולם בימינו); והשנית - שלא יפסידוהו מי שהוא בידם עתה, וישחיתוהו בכל יכולתם (כפי שמשחיתים הערבים כל זכר יהודי להר הבית); והשלישית... והיא החזקה שבהם, שלא יבקש כל שבט היותו בנחלתו ולמשול בו".

ד. ירושלים מבטאת את אחדות ישראל

ישנו קשר מהותי בין ירושלים בכלל והמקדש בפרט לבין אחדות עם ישראל כולו, כפי שמטעים הרמב"ם. וכבר חז"ל אמרו כי "ירושלים לא נתחלקה לשבטים"; כלומר, העיר שייכת לכל ישראל. דעה זו נפסקה להלכה, ועל כן אין בירושלים בעלות פרטית. חז"ל ובעקבותיהם הרמב"ם קובעים שהמלכות קודמת לבניין המקדש, באשר אחד מתפקידיה הוא מניעת המחלוקת ויצירת שלטון אחדותי - ישנו קשר מהותי בין ירושלים בכלל והמקדש בפרט לבין אחדות ישראל. דוד בחר את העיר, הנמצאת בגבול בנימין ויהודה, בניסיון לאחד שני שבטים יריבים, המייצגים את בני רחל ובני לאה. יתר על כן, בחירתו של דוד בעיר באה מיד לאחר המלכתו על כל ישראל, ובכך ביטא את רצונו לאחד את כל ישראל ולמלוך על כולם בעיר בירה חדשה. ועל כך כותב הרד"ק בשמ"ב ה' ו': "כיוון שמלך, דוד, על כל ישראל הלך אל ירושלים ללכוד מצודת ציון, לפי שהיתה קבלה אצלם כי ציון ראש ממלכת ישראל ולא ילכוד אותה אלא מי שיהיה מלך על כל ישראל"; ועל הפסוק "ירושלם הבנויה כעיר שחברה לה יחדו" (תהילים קכ"ב ג) דורש הירושלמי (חגיגה פ"ג, עט ע"ד): "עיר שהיא עושה כל ישראל חברים", ובמיוחד בזמן הרגל שאז רצון כל ישראל להיות מאוחדים לפני ה'. וכפי שאומר ר' יהודה הלוי בספר הכוזרי, כי ירושלים לא תיבנה כי אם כשיתאוו אליה בתכלית הכוסף.

ה. חלוקת שטח המקדש כסמל לאחדות

לאחר מאות בשנים של מחלוקת וריב בין בני רחל, שבטי אפרים ומנשה, לבין השבטים מבני לאה איחד ביניהם כיבוש י"ם וחולק שטח המקדש ביניהם. חלקו של שבט יהודה כולל את הר הבית, הלשכות והעזרות, להוציא המקדש עצמו. בלשכות כלולה גם לשכת הגזית, מושב הסנהדרין, וכפי שמסביר הספרי, הדבר נובע מתפקידו של שבט יהודה כשבט ההנהגה והמלכות, שאחד מביטוייהן המובהקים הוא המשפט. בחלקו של בנימין, לעומת זאת, נמצא המקדש עצמו – האולם, ההיכל ובית קודשי הקודשים – ולמעשה כל החלקים המקודשים בשטח הר הבית, כפי שאומר משה בברכתו: "לְבָנִימִן אֶמֶר יְדִיד ה' יִשְׁכֵּן לְבֵיתוֹ לְסִיכּוֹם נְבִיא שְׁלוֹשׁ סִיבוֹת לִכְן שְׁקוּדֵשׁ הַקּוֹדְשִׁים נָפַל בְּחִלְקוֹ שֶׁל בְּנִימִין: א. מפני שהוא היחיד מהשבטים שנוולד בא"י ('צבר'). ב. היחיד שלא השתתף במכירת יוסף ג. חז"ל מטעמים, שזכה שבית המקדש ייבנה בחלקו בגלל המכות שקיבל מאחיו, לאחר שהגביע נתגלה אצלו וקראו לו האחים 'גנב בן גנבת'.

בשם אומרם

א. יש אומרים: ירושלים עיר הקודש - כל כולה בתי כנסיות ובתי מדרשות, מוסדות צדקה ומפעלי חסד וכיוצא באלה. יש אומרים: ירושלים עיר ככל הערים, מטורפולין של חולין, מרכז לתיירות ומסחר, מלאכה ושעשועים. זהו מה שנאמר: "ירושלם הבנויה קעיר שחברה לה יחדו" (תה' קכ"ב ב'); היינו: עיר שחברה לה' (=לשם) - עיר שמחברת בין ירושלים של מעלה לירושלים של מטה, עיר שהיא מרכז לתורה ולמדע, לצדקה וחסד, ועם זאת עיר שבני אדם חיים בה מיגיע כפיהם ולא חיים של בטלה ובטלנות. (ילקוט החכמה)

ב. גם מי שמעורר בלב בני אדם אהבה למקום הקדוש הזה ראוי לשכר בלא ספק, והוא מקרב עת בוא תקוותנו כמו שנאמר: "אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו; זאת אומרת ירושלים לא תיבנה, כי אם כאשר ישתוקקו אליה בני ישראל תכלית תשוקה, עד אשר יחוננו את אבניה ואת עפרה. (ר' יהודה הלוי - הכוזרי)

ג. אין לך כל עיר ועיר בא"י שאין לה אקלים משלה. ירושלים מעולה ממנה - שאתה טועם בה כל האקלימים שבעולם. שאין לך כל שכונה ושכונה בירושלים שאין אתה מוצא הפך באויר, שמשחרב בית המקדש נצטמצמה הארץ. ירושלים - מתוך שענייה צפויות לכל ישראל, כל שבא לכאן נחקק בלבנו ואין אנו שוכחים אותו. (ש"י עגנון)

ד. מה מחזיק את אבני הכותל?

לפני שנים רבות נהגתי להגיע לכותל המערבי ולהבין את חידת המקום מתוך הקשבה לסיפורי המתפללים והעולים לרגל הרבים. אהבתי להצטרף לרב הכותל הרב פרלא ולשמוע מפיו סיפורים וזה אחד מהם. "התבונן בכותל המערבי באבנים הענקיות האלה", אמר לי הרב פרלא והוסיף: "יודע אתה מה מחזיק את אבני הכותל, הרי אין בין האבנים מלט ולא דבק ולא כל חומר אחר, אם כך כיצד החזיק הכותל המערבי כל כך הרבה שנים, מה הוא הסוד המיוחד המחבר את אבני הכותל?" חידד הרב את שאלתו. לאחר כמה שניות של שקט הסביר לי: "הלחץ, הלחץ של האבנים הכבדות זו על זו הוא סוד עמידתו של הכותל. ממש כמו העם היהודי. ככל שהגויים לחצו עלינו כך החזקנו מעמד יותר". הוסיף הרב והמשיך: "ולכן, אסור לנו לחשוש מהלחץ, אדרבא, הלחץ החיצוני הוא רק גורם מלכד והליכוד והאחדות זה סוד כוחנו וקיומנו". (נרשם על ידי יהודה עצבה)

לכה דודי

(אני "הולך" בעקבות ר' שלמה הלוי אלקבץ ומציע בית נוסף המתאים לגאולת ישראל בתקופתנו. ישנן קהילות השרות את 'לכה דודי' בחג העצמאות וביום י"ם. מה דעתכם לשיר אותו בסוף הפיוט?)

**אב הרחוב - צורנו גואל
על ראשית צמיחת ישראל,
כי אורף עלינו יהל,
שִׁבְנו לציון - אתולתא דגאולה.**

No. 27062

ו. מה המשותף ל...

- שם, קנדי, אבשלום
 - הרב אריה לוי, יהודה, עיריית י"ם, משערי החומה
 - כוהנים, ישראל, נשים
 - אוהל, מזכרת, ימין, קרית
 - חיים, משה, יצחק, אפרים
 - נבי סמואל, עיר דוד, קיבוץ רמת רחל
 - ישורון, עדס, החורבה, יוחנן בן זכאי
 - יהדות איטליה, ארצות המקרא, אסירי המחתרות, הרפכל
 - חומות העיר העתיקה. בריכת הסולטאן
 - טרומן, מאיר, וון ליר
- ז. מהו חיוצא דופן, ומדוע?**
- רחבעם, אסא, עמרי, יהושפט, צדקיהו
 - ר' עובדיה מברטנורא, ר' יהודה החסיד, ש"י עגנון, ר' חיים בן עטר, הרמב"ם, מנחם בגין
 - ציון, הפרחים, החדש, הגיחון, הרחמים
 - אלעזר, יוחנן, יונתן, בנימין, יהודה
 - פורת יוסף, משגב לך, אדרא רבא, הכותל, חורב
 - אהליבה, חפצי-בה, משכן, נוה הצדק, אריאל
 - מוסררה, ממילא, אבו תור, תלפיות, טלביה
 - ויה דה-לרוסה (דרך היסורים), קארדו (לב העיר), באב אלווד (שער הגיא), טרה סנטה (האדמה הקדושה)
 - המלך דוד, טיכו, הרב קוק, ש"י עגנון
 - בית אל, לוחמי תש"ח, בן יהודה, פלוגת הכותל

הרב זוננפלד והנציב העליון

זהו סיפור על הנציב העליון הבריטי הראשון בארץ ישראל - סר הרברט סמואל - שהיה יהודי מתבולל. אמרו לו לסר הרברט סמואל שראוי לפגוש את הרב הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד - רבה של העדה החרדית בירושלים. ביתו של הרב היה בעיר העתיקה, והיה יותר כוץ מאשר בית. הבית נראה לעסקנים מבייש ועלוב, ולא מתאים לקבל את האורח רם המעלה. ומכיוון שלא רצו לומר לרב שביתו לא מספיק מכובד לקבל בו את הנציב העליון הבריטי, הציעו שהרב יפגוש אותו באחד הבתים המכובדים יותר של עסקנים באותה תקופה, למשל אצל משהו משושלת פורוש. אבל הרב זוננפלד אמר להם בפסקנות: אני אפגוש אותו רק בביתי.

הגיע יום הפגישה. ולכבוד האירוע לבש הרב זוננפלד בגדי שבת וחיצה לנציב העליון הבריטי. הגיע הנציב עם כל הפמליה אל ביתו של הרב שנראה כמו חורבה - רצפת החדר הייתה כולה עפר, ואפילו מרצפות לא היו ברצפה; ועוד - היה עליהם לרדת שלוש מדרגות כדי להגיע לביתו של הרב. ראה סר הרברט סמואל את הבית בעליבותו, אך לא אמר דבר, אלא העיר לרב בצורה עדינה, שהיה עליו לרדת במדרגות כדי להיכנס לביתו. הרב זוננפלד, שהיה יהודי חכם ופיקח, הבין היטב את הביקורת הנסתרת של סמואל על תנאי הדיור המשפיליים של הרב. מרצפות אמנם לא היו, אך היה שם חלון קטן, והרב קרא לסר הרברט ואמר לו: "אני רוצה להראות לך, כבוד הנציב, משהו מבעד לחלון. מה אתה רואה שם?" הסתכל הנציב וראה משם את הכותל המערבי בעליבותו. באותם ימים היו שופכים שם אשפה מסביב לכותל, והנציב העליון ראה את הכותל, כשהוא מלא בערימות אשפה. ואז אמר הרב לנציב העליון הבריטי: "אם הקב"ה יכול לגור שם ככה, אז אני בוודאי יכול לגור כאן ככה".

ח. אל"ף-בי"ת ירושלים:

- א - מבצר שהקים הורדוס מצפון להר-הבית.
- ב - בית-הכנסת החשוב בשכונת הבוכרים.
- ג - רב הכותל הקודם, יליד תוניס (ש"מ).
- ד - כלי נשק ידוע המוצב ברחוב יפו.
- ה - הנציב הבריטי הראשון של ארץ-ישראל (ש"פ).
- ו - ביה"ח אוגוסטה ----- נקרא ע"ש אשתו של הקיסר ----- השני.
- ז - ----- ירושלים של אבני החושן, ----- ירושלים הבנויה לתלפיות.
- ח - כינוי לשערים בדרום הר הבית.
- ט - שם משפחתו של רופא עיניים ירושלמי ידוע.
- י - העם שממנו נקנתה ירושלים.
- כ - הארגון שהקים את בתי-מחסה ברובע היהודי.
- ל - עמק במערב ירושלים שבו שכן כפר ערבי, בו מצוי מעיין ידוע.
- מ - השכונה הראשונה מחוץ לחומות.
- נ - שכונה ישנה מחוץ לחומות, אחת הציוניות בירושלים, נקראת ע"ש מספר מייסדיה.
- ס - שמו של הסולטאן התורכי שבנה את חומות י"ם.
- פ - שכונה גדולה בצפון ירושלים שהוקמה בשנות השמונים.
- צ - החטיבה שפרצה אל העיר העתיקה במלחמת ששת הימים.
- ק - שמה העברי של שכונת פאר. שמה בערבית טלביה.
- ר - מוזיאון מצפון לעיר העתיקה.
- ש - שמו העברי של הכפר סילוואן.
- ת - בית מלכים ששלט בירושלים לפני בית סלווקוס.

אימתי מתירים ביטול תורה בי"ם?

שכונת 'נחלת שבעה' הוקמה ב-1872 ע"י שבעה מיקירי י"ם, בראשותם של ר' יואל משה סלומון ור' יוסף רבלין. והנה הגיע הסתיו, והבנאים לא הספיקו לטייח את הקירות ולהקים את הגגות מעל הבתים הנבנים. ומכיוון שימות הגשמים ממשמשים ובאים, ביקש ר' רבלין ממנהל ת"ת 'עץ חיים' שיאיתו לשלוח חמישים נערים לסייע בהגשת חמרי בניין לפועלים. נתכנסו ראשי הישיבה לדון בבקשה המיוחדת, ובדין הנוקב הושמעו דעות לכאן ולכאן. המתנגדים הביאו כסימוכין את דברי חז"ל שאין מבטלים תינוקות של בית רבן אפילו לבניין ביהמ"ק. לאחר דין ודברים פנו לר' שמואל סלנט (על שמו קרויה שכונת קריית שמואל), שיורה להם כיצד לנהוג. אמר להם ר' שמואל: יש להתיר ביטול תורה של הנערים, שכן בניין י"ם עתיד לקרב את הגאולה השלמה, ככתוב: "בִּנְיָן יְרוּשָׁלַם ה' " ואח"כ: "נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יִכָּסֹּם" (תה' קמ"ז ב').

תשובות: א. 1. חוברת 2. ישי 3. צר 4. קבין 5. מבשרת 6. טבור 7. כותל 8. אפיים 9. אליהו 10. עוזיהו 11. אחד אחד 12. נפל 13. מונטיפיורי 14. חנה 15. הצופים, עקיבא

ב. רחביה 2. ארנונה 3. טלביה 4. המושבה הגרמנית 5. שכונת הבוכרים 6. משכנות שאננים 7. אוהל/מזכרת משה 8. גילה 9. עין כרם 10. אבו תור 11. ב 12. א 13. ג 14. א 15. ג 16. ב 17. ד 18. 1 2 9 10 2

ד. 1. יוני 1967 2. 586-7 לפנה"ס 3. 12 4. 17 5. 1869 6. 1917 7. ט"ו בשבט 1949 8. ה-7 9. ה-13 10. 22.7.46

ה. 1. זכריה ד' 2. כורש 3. ר' יהודה הלוי - הכוזרי 4. ישעיה נ"ב 5. מוטה גור 6. חיים גורי 7. ר' יוחנן בן זכאי 8. עזרא ג' 9. ר' עקיבא לרחל 10. עמוס עוז - 'מיכאל שלי' ו. 1. יד- 2. אריה 3. עזרת בביהמ"ק 4. שכונות ע"ש מונטיפיורי 5. שמות פרטיים של נשיאנו 6. גנים ארכיאולוגיים 7. בתי כנסת 8. מוזיאונים 9. נבנו ע"י הסולטאן סולימאן 10. שמות של מכונים

ז. 1. עמרי, השאר - מלכי יהודה 2. הרמב"ם, השאר - קבורים בהר הזיתים 3. הגיחון, השאר - שערים 4. בנימין, השאר - בני מתתיהו 5. משגב לך, השאר - ישיבות 6. משכן, השאר - כינויים ל"ם 7. תלפיות, השאר - שמות ערביים 8. באב אלוואד, השאר - שמות לטיניים 9. המלך דוד, השאר - בתים שהם מעין מוזיאונים 10. בן יהודה, השאר - רחובות ברובע היהודי

ח. אנטוניה, בבא תמא, הרב גץ, הדוידקה, הרברט סמואל, ויקטוריה +ווילהלם, זאת, חולדה, טיכו, יבוס, כולל הו"ד, ליפא, משכנות שאננים, נחלת שבעה, סולימאן המפואר, עמוד, פסגת זאב, צנחנים, קוממיות, רוקפלר, שילוח, תלמי.

ראשונים אל מול הכותל בתשכ"ח

שלושה צנחנים עיפים בתום קרב נלכדו בעין מצלמה, נפעמים אל מול הכותל המערבי שזה עתה עבר לידיים יהודיות. חיים אושרי (איש נתניה), המונצח בתמונה (מימין), זוכר את הפקודה של מפקד חטיבת הצנחנים, אלוף משנה מוטה גור: "כל הגדודים להתקדם לעיר העתיקה דרך שער האריות".

- על מה חושבים ברגע היסטורי כזה?
- "המראה של הר הבית שנגלה לעינינו, הכיפות הבוהקות מסביב, כשעליהן מתנפצות קרני השמש ומסביב עדיין עננים של בוקר היה מבחינתי המראה של ירושלים אליו השתוקקנו כל השנים. אני זוכר בעיקר תחושה של התפעמות, של עצירת נשימה. הנה ירושלים עליה קראנו ואותה זכינו לראות רק בתמונות עומדת כאן לפנינו".

בתום שלושה ימים של קרבות ארוכים, הכוחות קרובים להגשים חלום של דורות - לחזות בכותל המערבי. חפ"ק החטיבה מוביל דרך שער האריות אל רחבת הר הבית, מפקד החטיבה עולה ראשון במדרגות המזרחיות של הר הבית, הסמח"ט מניף דגל על הכותל המערבי. שעה 10.00 - הסמח"ט מדווח לפיקוד - "הר הבית בידינו".

- "המחזה היה בלתי רגיל" מתאר אושרי. "המוני חיילים מאובקים, עיפים צועדים כולם בכיוון אחד. חיילים דתיים ושאינם, כולם רצו להגיע אל הכותל, לגעת באבנים אליהם השתוקקנו כל כך הרבה שנים". - וברגע הפגישה? - "רגע הפגישה עם הכותל היה רגע של התרגשות גדולה. רגע של הגשמת חלום. הרחבה כולה לבשה ירוק של חיילים. מסביב כולם בכו. היו שבכו מאושר, היו שבכו על חברים שאיבדו בקרב. ידענו שלמרות הכל, שילמנו מחיר יקר כדי לעמוד כאן ברגעים הללו".

לקראת יום ירושלים וחג

השבועות

ירושלים - שירים, סיפורים

וחידונים בעקבות חולמים

ולוחמים.

בתי כנסת, וועדים וחברות יכולים
לפנות לאוסי 09-8335016

אנו מתכוננים להוציא עלון מורחב לקראת שבועות. נשמח לקבל תרומות; המבקשים להתברך בפרנסה, בבריאות ופרי בטן, או המבקשים להנציח יקיריהם - יואילו לפנות לאוסי - 09-8335016